

Kanta-Hämeen hyvinvointialue

Hyvinvointialue-aloite

Aloitteen tekijät

- 1) Hauhon Pitäjä ry
- 2) Hauhon sosiaali- ja terveysasioiden seurantaryhmä
- 3) Sydänlammin kyläyhdistys ry
- 4) Lammin sosiaali- ja terveysasioiden seurantaryhmä

Yhteyshenkilö

Kaija Kess
OTM, varatuomari
Asianajotoimisto Kess Oy
Innopark, Vankanlähde 7
13100 Hämeenlinna
p. 050 5705295
kaija.kess@kess.fi

Aloite Aloitteen tekijät vaativat, että aluevaltuusto muuttaa aluevaltuuston 9.4.2024 tekemää päätöstä ja päättää säilyttää suun terveydenhuollon palvelut Hauholla ja Lammilla nykyisissä tai vastaavissa kiinteissä tiloissa.

Laki hyvinvointialueesta 30 §

Perustelut

Järjestämisvastuu

Järjestämislain 4 §:n mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä sosiaali- ja terveyspalvelut

- 1) sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan siten, kuin asiakkaiden tarve edellyttää
- 2) yhdenvertaisesti
- 3) yhteen sovitettuina palvelukokonaisuuksina
- 4) hyvinvointialueen väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita sekä
- 5) turvaten palveluiden esteettömyys ja saavutettavuus.

Säännöksen tarkoitus on turvata lähipalvelut (Leppänen, Sorvettula, Valli-Lintu ”Hyvinvointialue – järjestäminen, hallinto ja talous” s. 119 Alma Media 2024).

Olosuhteet

Lähipalvelut tulee määritellä kunkin hyvinvointialueen asukkaiden tarpeen ja olosuhteiden perusteella (järjestämislaki 4 §, Leppänen ym s. 118).

Hauholla, Tuuloksessa ja Lammilla asuu yhteensä n. 10.000 asukasta. Tuuloslaiset käyttävät Lammin tai Hauhon palveluita.

Hauhon ja Lammin välillä ei ole julkista liikennettä. Molempien pitäjien kirkonkylistä Hämeenlinnaan on matkaa n. 35 km. Hauhon ja Lammin pohjoisimmista kylistä matkaa Hämeenlinnaan on 50 km.

Hauhon ja Lammin julkiset liikenneyhteydet ovat hyvinvointialueen heikoimmat (linja-autovuorot 9/pv kirkonkylistä). Kyläpussilinjat palvelevat muiden kylien yhteyksiä kirkonkylille yhtenä päivänä viikossa/kylä/vuoro niin, että asiointiaikaa jää kirkolla n. 1,5 h.

Verrattuna Parolaan, Janakkalaan (Turenki ja Tervakoski) ja Jokioisiin, Hauho ja Lammi ovat kauempana Hämeenlinnasta/Forssasta ja liikenneyhteydet ovat selvästi heikommat (Janakkalassa ja Parolassa linja-autoliikenteen lisäksi junayhteys).

Parolassa ja Janakkalassa on yksityisiä suun terveydenhuollon palveluita. Hauholla ja Lammilla ei ole yksityistä palveluntarjoajaa.

Hauhon ja Lammin vähäiset taksipalvelut on varattu koulukuljetuksiin ja ennalta sovittuihin Kela-kytteihin Hämeenlinnaan.

Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisu

Hauhon Pitäjä ry:n ja Hauhon sosiaali- ja terveysasioiden seurantaryhmän kantelun perusteella Eduskunnan oikeusasiamies päätti 11/2025, että hyvinvointialueen on tehtävä viranhaltijapäätökset koskien Hauhon sosiaali- ja terveyspalveluiden supistamista.

Tämä oikeusohje koskee myös Lammia ja hyvinvointialueen muita osia.

Alueellinen hyvinvointisuunnitelma

Kanta-Hämeen hyvinvointialue on Kanta-Hämeen alueellisessa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassaan vuosille 2025–2028 sitoutunut varmistamaan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin lisääntymistä palveluiden yhdenmukaistamisella ja oikea-aikaisuudella. Kanta-Hämeen alueellisessa ikäihmisten hyvinvointisuunnitelmassa vuosille 2025–2028 todetaan tulevaisuuden tarpeena tehostettu ennaltaehkäisy: ”Tulevaisuudessa on tärkeää panostaa entistä enemmän ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin ja oikea-aikaiseen hoitoon.” Palveluiden siirtäminen kauemmas niiden käyttäjistä ja saavutettavuuden heikentäminen on ristiriidassa erityisesti hoidon oikea-aikaisen toteutumisen kanssa.

Suun terveydenhuolto; tiedot

Hauhon terveysaseman henkilökunnan saamassa viikkokirjeessä 26.2.2026 on todettu, että Hauhon suun terveydenhuolto siirtyy Viipurintielle viikosta 37 alkaen eli 7.9.2026 alkaen.

Viipurintien uusi hammashoitola valmistuu tämän hetken tiedon mukaan viikolla 37. Muuttoviikko on viikko 38. Toiminta uudessa hammashoitolassa alkaa viikolla 39.

Uuteen hammashoitolaan muuttavat Hätilän hammashoitola ja Hauhon hammashoitola.

Jukolan hammashoitolassa sisäilmatutkimukset ovat alkaneet viime viikolla.

Viranhaltijapäätöstä ei ole asiassa tehty 15.3.2026 mennessä.

Lammilaisten edustajille 27.2.2026 annetun tiedon mukaan (Lappalainen, Nikkarila) Lammin palvelut säilyvät vuoden 2026 loppuun. Laura Nikkarila on antanut asiassa haastattelun Keski-Hämeelle maaliskuussa 2026, että Lammilla

palvelut säilyvät v. 205. Nikkarila ei ole haastatelussa kertonut Hauhon palveluista mitään.

Julkisuuteen annetut tiedot ja tosiasiaassa aloitetut alasajot ovat hyvin hämmäntävä. Johtava viranhaltija ei ole tehnyt muutoksenhakukelpoista päätöstä asiassa. Taannehtiva hallintopäätös ei ole hallintolain mukainen.

Liikkuva yksikkö

Hyvinvointialueella oli v. 2025 liikkuva hammashoidon yksikkö. Sitä kokeiltiin Lammilla ja Hauholla muutaman viikon koululaisten hammastarkastuksiin.

Liikuvassa yksikössä oli kantovesi (2 x 10 l), ei sosiaali- tai odotustilaa ja erittäin ahdasta. Yksikössä oli röntgen, jota ei saatu toimimaan.

Liikkuva yksikkö oli ilkkivalta-altis, kun sähköt vedettiin irtojohtolla yksikön ulkopuolisesta rakennuksesta. Tiedossamme on, että koululaiset myös ainakin kerran vetivät yksikön sähköjohdon irti ja yksikkö jäättyi.

Kantovesi (2 x 10 l) on työturvallisuuskysymys, joka erityisesti korostuu muina vuodenaikoina kuin kesällä.

Palvelutarve

Hauholla ja Lammilla palvelutarve ei ole vähentynyt. Ottaen huomioon pitäjien sosioekonomia ja ikäjakauma, palvelutarve kasvaa ja on vähintään sama kuin Parolassa, Jokioisilla ja Janakkalassa. Lisäksi Hauholla ja Lammilla on paljon koululaisia, joiden hammastarkastukset tulee järjestää lähipalveluna.

Hauhon koululaisten hammastarkastuksia järjestettiin talvella ja keväällä 2025 Lammilla. Kun Hauhon ja Lammin välillä ei ole julkista liikenneyhteyttä, vanhempi joutui järjestämään kuljetuksen. Tämä aiheutti huomattavia vaikeuksia autottomille, työssä kävijöille, yksinhuoltajille ja ns. haavoittuvassa asemassa oleville, joiden palvelut hyvinvointialueen tulee nimenomaisesti turvata (Järjestämislaki).

Hauhon yhtenäiskoululta ja Lammin Konnarin koululta saadun tiedon mukaan hyvinvointialue ei ole ollut yhteydessä koululaisten hammastarkastuksiin liittyen lukuvuodelle 2026-2027.

Hyvinvointialue ei noudata järjestämislakia alueen osien palveluiden järjestämisestä, jos se ei ota huomioon alueen eri osien olosuhteita (etäisyydet,

liikenneyhteydet, sosioekonomia, ikärakenne) ja esimerkiksi koululaisten olosuhteita (oppivelvollisuutta).

Selvää on, ettei koko hyvinvointialuetta varten hankittu liikkuva yksikkö turvaa Hauhon ja Lammin suun terveydenhuollon palveluita yhdenvertaisesti hyvinvointialueen muihin osiin nähden.

Lopputuloksena tulee olemaan vakava epäonnistuminen lakisääteisten palveluiden järjestämisessä.

Hauhon ja Lammin hammashoitolat

Hauhon ja Lammin hammashoitoloissa täyttöaste on korkea.

Tilat ovat käyttötarkoituksen mukaiset.

Hoitoprosessit ovat samat kuin hyvinvointialueen muissakin hoitoloissa. Hoituhuoneiden osalta täyttöaste riippuu käytettävissä olevasta rahoituksesta eli siitä, paljonko ammattilaisia hyvinvointialue palkkaa. Rekrytointivaikeuksia ei ole sen enempää kuin kantakaupungissa.

Asiakkaat ovat tyytyväisiä.

Suuriin yksiköihin siirtymistä on perusteltu muun muassa paremmalla työvoiman saatavuudella. Tämä on kyseenalainen väite, eikä perustu näyttöön. Pikemminkin monesti pienehkö terveydenhuollon yksikkö on joustava ja toimiva, ja henkilökunta viihtyy ja pysyy siellä.

Vaikka liikkuva yksikkö sijaitsisi pelkästään Hauholla, se ei voi vastata palvelutarjontaan. Hauhon hammashoitolassa on 1-2 hammaslääkärinä ja suuhygienisti 5 pv/vkossa.

Selvää on, ettei koko hyvinvointialuetta varten hankittu liikkuva yksikkö turvaa Hauhon ja Lammin suun terveydenhuollon palveluita yhdenvertaisesti hyvinvointialueen muihin osiin nähden.

Lopputuloksena tulee olemaan vakava epäonnistuminen lakisääteisten palveluiden järjestämisessä.

Julkinen hankinta

Hyvinvointialue on 10/2026 julkaissut hankintailmoitusten ilmoituskanavassa HILMAssa tietopyynnön koskien ”Liikuteltava suun terveydenhuollon yksikkö” ja kutsunut tarjoajia tapaamiseen 12.11.2025. Tietopyynnössä ei ole vaadittu röntgeniä, mutta odotustila ja sosiaalitila on mainittu.

Tiedossamme on, että kokeiluyksikön toimittanut Dentson ei ole kiinnostunut tarjoamaan yksikköä. Ainoa suomalainen toimittaja on Plandent, mikä antaa sille mahdollisuuden tehdä mahdollisimman kallis tarjous. Kolmas suomalainen taho on Plandentin omistuksessa.

Ottaen huomioon, että hankinnan kilpailutus vaatii perusteellisen hankintailmoituksen, tarjousten jättöajan, tarjousten arvioinnin, hankintapäätöksen laatimisen, muutoksenhakuajan odottamisen (30 pv) ja lainvoimaiseksi tulon jälkeen hankintasopimuksen teon, ei näytä mahdolliselta, että Hauholla olisi liikkuva yksikkö 7.9.2026 alkaen tai Lammilla 1.1.2027 alkaen.

Jos tarjoajia ei ole osallistunut tapaamiseen 12.11.2025 tai sen on tehnyt ainoastaan Plandent, sillä on liian hyvä asema vaatia haluamaansa hintaa.

Sydänlammin kyläyhdistys ry:n edustaja on 12.3.2026 kysynyt asiaa hyvinvointialueelta. Vastausta ei ole saatu 15.3.2026 mennessä.

Kun tarkastellaan hyvinvointialueen 10/2025 tekemää tietopyyntöä, selvää on, että vain sellaiset tarjoajat, jotka pystyvät tarjoamaan rekkapohjalle rakennetut ratkaisut (telivaunu), kykenisivät tekemään tarjouksen tietopyynnön asettamissa rajoissa. Tämä tarkoittaa magneettikuvausrekan tapaista ratkaisua, jonka hinta on n. 1 miljoona euroa. Suomalaista tarjoajaa rekkaratkaisulle ei ole.

Tämän pohjalta herää kysymys, yrittääkö Kanta-Hämeen hyvinvointialue tehdä hankinnan ilman kilpailutusta yhdeltä tutulta toimittajalta, vaikka sen kalusto ei ole ollut kokeilussa.

Hankintayksikön on alle kansallisen kynnsarvon hankinnoissakin noudatettava hyvää hallintotapaa, avoimuutta ja suhteellisuutta. Mikään suosiminen ei ole hankintalain tarkoituksen mukaista.

Jos Kanta-Hämeen hyvinvointialueen edustajat ovat 11/2025 pitäneet tietopyynnön perusteella Teams-palaverin vain Plandentin kanssa, selvää on, että liikkuvan yksikön hankintaa kehitetään yhden tutun toimijan kanssa (pitkäaikainen historia) vastoin hankintalain tarkoitusta.

Hauhon ja Lammin hammashoito aiotaan ajaa alas v. 2025 aikana. Hauhon ja Lammin hammashoito jätetään liikkuvan yksikön varaan, jonka hankinta herättää vakavia kysymyksiä.

Kustannukset

Liikkuvan suun terveydenhuollon yksikön hinta ostettuna on vähintään n. 200.000 e.

Hyvinvointialueen tietopyyntö määrittelee arvioidun hankinnan vuokraamiseksi. Tietopyyntö ei kerro, mikä olisi vuokra-aika.

Näin ollen epäselväksi jää, miten hyvinvointialue määrittelee hankinnan kynnysarvon eli julkisen kilpailutuksen velvoitteen. Vaikuttaa siltä, että, että Kanta-Hämeen hyvinvointialueen tietopyynnöllä on tarkoitus tehdä hankinta tutulta toimittajalta.

Jos tietopyynnön mukainen keskustelu käydään vain yhden toimittajan kanssa, siinä ”sovitaan” hinta ja sopimusehdot.

Kustannuksia tulee myös liikkuvan yksikön sähkö- ja vesiliittymien rakentamiseksi. Kokeilun perusteella hammashoidon vaatima sähkövarmuus, hygienia ja työturvallisuus eivät toteudu ilman liittymiä.

Muuta

Hauhon ja Lammin hammashoitoloiden laitteistot eivät ole pääosin siirrettävissä liikkuvaan yksikköön.

Liikkuvan yksikön välinehuolto ja siivous on järjestettävä työajan klo 8-16 ulkopuolella. Hammashoidon yksikön siivousta ja välinehuoltoa koskevat erityisen tarkat säännökset. Jos hyvinvointialueen tarkoitus on hoitaa liikkuvan yksikön välinehuolto ja siivous Hämeenlinnasta hyvinvointialueen omin voimin, se tarkoittaa muuten kuin klo 8-16 työntekijöiden liikkumista esimerkiksi Hauholle ja Lammille päivittäin.

Jos välinehuolto ja siivous hankitaan ulkopuoliselta toimijalta, se edellyttää kilpailutusta. Emme pidä todennäköisenä, että Hauholla tai Lammilla olisi toimijoita, joilla on osaamista osallistua välinehuollon ja siivouksen kilpailutukseen.

Kun yksityistä hammashoitoa ei ole, ei ole myöskään olennaisia tukipalveluita.

Säästö

Hyvinvointialue aikoo keskittää suun terveydenhuollon palvelut Hämeenlinnaan, Forssaan ja Riihimäelle.

Hauhon ja Lammin palveluiden osalta tarkastelemme Hämeenlinnaa:

Viipurintien tiloissa tehdään ”karvalakki” remonttia. Hyvinvointialueen viikkotiedotteen mukaan Hauhon palvelut siirtyvät Viipurintielle vkosta 37/2026 . Lammin ilmeisesti 1.1.2027 alkaen. Vaikka kysymys olisi ”karvalakki”remontista,

se maksaa, verrattuna käyttötarkoituksen mukaisten tilojen käytön jatkamiseen Hauholla ja Lammin.

Tiedossamme on, että Viipurintien hammashoidon tiloissa on tapahtunut viemärivuoto maaliskuussa 2026.

Viipurintielle ei tule siirtää Hauhon ja Lammin palveluita.

Hauhon ja Lammin toimivia tiloja ei tule jättää käyttämättä, kun Viipurintien karvalakki-remontit ja viemärivuodot osoittavat, ettei Hauhon ja Lammin palveluiden alasajo ole järkevää.

Jukolassa remontoidaan entisiä sisäilmaongelmaisista tiloista suun terveydenhuollon käyttöön. Tiedossamme on, että yhdeksän (9) hoituhuoneen remontin kustannus on ollut 330.000 e eli 36.700/huone. Näin ollen Jukolaan suunnitellun 13 hoituhuoneen rakentamisen kustannus on n. 0,5 miljoonaa e. Viikkotiedotteen mukaan Jukolan sisäilmatutkimukset on aloitettu.

Viipurintien ja Jukolan hoituhuoneiden kalustaminen ei onnistu Hauholta tai Lammin siirrettävillä yksiköillä. Viipurintielle ja Jukolaan on pääosin hankittava uusi kalusto ja välineet.

Johtopäätös on, ettei hyvinvointialue saa säästöjä Hauhon ja Lammin suun terveydenhuollon alasarjoista ja liikkuvan palvelun käyttöönotosta.

Johtopäätös

Palveluiden keskittäminen Viipurintielle ja Jukolaan ei tuo säästöjä.

Hauhon, Tuuloksen ja Lammin palvelut aiotaan järjestää koko Kanta-Hämeettä varten hankittavalla liikkuvalla yksiköllä ja edellyttämällä tämän alueen asukkaiden merkittävää matkustamista Hämeenlinnaan hyvinvointialueen huonoimmilla liikenneyhteyksillä pisimpien matkojen takaa. Näin ollen tämän alueen asukkaat asetetaan huonomaan asemaan palveluiden saavutettavuudessa verrattuna lähempänä Hämeenlinnaa/Forssaa asuvat, joilla on huomattavasti paremmat liikenneyhteydet.

Lappalainen ja Nikkarila ovat Lammin edustajille 2/2026 vedonneet aluevaltuuston päätökseen 9.4.2024.

Hyvinvointialueen tulee arvioida aluevaltuuston 9.4.2024 tekemä päätös uudelleen.

Aloitteen tekijät korostavat, että arvioinnissa tulee painottaa olemassa oleva palvelutarve, olosuhteet (mm. julkiset liikenneyhteudet), pitäjien sosioekonomia ja yhdenvertaisuus (vrt hyvinvointialueen muiden alueiden vastaavat tekijät).

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen taloustilanne on Suomen parhain. Mitään taloudellista syytä ei ole purkaa Hauhon ja Lammin palveluita.

Vaikuttaa siltä, että hyvinvointialueen aluevaltuuston päätös Hauhon ja Lammin hammashoitoloiden alasajosta ei ole perustunut huolelliseen selvitykseen. Liikkuva palvelu ei tule olemaan ratkaisu palvelutarpeisiin. Mitään säästöjä ei tulla saamaan.

Sähköiset allekirjoitukset

Hämeenlinnan Hauholla 15.3.2026

Hauhon Pitäjä ry

Asko Ylöstalo
puheenjohtaja

Kaija Kess
sihteeri

Hauhon sosiaali- ja terveysasioiden seurantaryhmä

Juha Beurling-Pomoell
puheenjohtaja

Kaija Kess
sihteeri

Hämeenlinnan Lammilla 15.3.2026

Sydänlammin kyläyhdistys ry

Johanna Jalava
varapuheenjohtaja

Lammin sosiaali- ja terveysasioiden seurantaryhmä

Sirkku Vesanen

valtuutettuna allekirjoittajana